

Op deze pagina vindt u een overzicht van de gewone rechtbanken in Frankrijk.

Gewone rechtbanken - inleiding

Rechtbanken van eerste aanleg

Jurisdictie in burgerlijke zaken

1. Arrondissementsrechtbank (*Tribunal de grande instance*)

De arrondissementsrechtbank doet uitspraak in geschillen tussen particulieren (**burgerlijke en handelszaken**) waarbij de waarde van het geschil meer dan **10 000 EUR bedraagt**.

Tevens is zij, ongeacht het gevorderde bedrag, **bevoegd op de volgende terreinen**:

burgerlijke staat van personen: huwelijk, afstamming, adoptie, verklaring van afwezigheid;

correctie van akten van de burgerlijke stand;

nalatenschappen;

burgerlijke boetes in hoofde van ambtenaren van de burgerlijke stand;

vorderingen inzake onroerende goederen tot vaststelling van eigendom en bezit;

industriële beloningen;

vereffening van verenigingen;

bescherming, surseance van betaling onder toezicht van de rechtbank en gerechtelijke vereffening wanneer de schuldenaar geen handelaar is en niet in het repertorium van beroepen is opgenomen;

beroepsziekte- en ongevalverzekering voor niet-loontrekkenden in de landbouwsector;

registratierechten, belasting op kadastrale openbaarmaking, zegelrechten en indirecte contributies en met deze rechten, belastingen of contributies gelijkgestelde taksen;

handelshuren met uitzondering van geschillen betreffende de vaststelling van de prijs van een herzien of verlengd huurcontract, huurcontracten voor ruimten waar een vrij beroep wordt beoefend, en overeenkomsten van bezetting ter bedde in handelszaken;

procedures wegens valsheid in geschrifte bij authentieke akten;

burgerlijke rechtsvorderingen voor eerroof of mondelinge of schriftelijke, openbare of niet-openbare beledigingen;

geschillen betreffende de betaling, zekerheidstelling of terugbetaling van alle soorten vorderingen die door de douaneadministratie worden geïnd en andere douanezaken, in de gevallen en onder de voorwaarden die zijn vastgesteld in het douanewetboek.

De arrondissementsrechtbank is samengesteld uit beroepsrechters: president, vicepresidenten, rechters, **procureur van de Republiek**, viceprocureurs, substituten.

Sommige van deze rechters zijn gespecialiseerde rechters, die voornamelijk strafzaken behandelen, zoals:

de kinderrechter (*juge des enfants*) die bevoegd is om beschermende maatregelen te treffen ten aanzien van minderjarigen die in gevaar verkeren, en vergrijpen (overtredingen van de vijfde categorie en delicten) door minderjarigen te beoordelen. In strafzaken kan hij, in geval van een zitting achter gesloten deuren, slechts educatieve maatregelen opleggen; als president van de kinderrechtbank zetelt hij met twee lekenassessoren en deze rechtbank mag zowel educatieve sancties als straffen opleggen;

de rechter die toeziet op de uitvoering van straffen (*juge de l'application des peines*), is belast met de vaststelling van de belangrijkste voorwaarden van de uitvoering van vrijheidsberovende straffen; in een «gesloten» milieu, d.w.z. in geval van een gevangenisstraf, is hij bevoegd om straffen aan te passen (bv. plaatsing buiten de gevangenis, semivrijheid, voorwaardelijke invrijheidsstelling, plaatsing onder elektronisch toezicht); in een open milieu moet hij de veroordeelde gedurende diens straftijd volgen en controleren (bv. voorwaardelijke gevangenisstraf met proeftijd, taakstraf, sociaaljuridisch toezicht);

de onderzoeksrechter (*juge d'instruction*) dient onder toezicht van de onderzoekskamer (*chambre de l'instruction*) van het hof van beroep (*cour d'appel*) alle stappen te ondernemen die nodig zijn om de waarheid boven tafel te krijgen; hij verzamelt alle belastende en ontlastende gegevens; wanneer hij van oordeel is dat zijn onderzoek is afgerond, kan hij buitenvervolginstelling bevelen of de betrokkene voor een uitspraak naar de rechtbank verwijzen. De onderzoeksrechter kan een zaak niet ambtshalve aanhangig maken. Dat moet gebeuren door de procureur van de Republiek of het slachtoffer in het kader van een klacht met burgerlijke partijstelling.

De arrondissementsrechtbank is doorgaans in de **hoofdplaats van een departement gevestigd**, maar kan ook in andere gemeenten gevestigd zijn. Op 1 januari 2017 waren er 164 arrondissementsrechtbanken.

2. Het kantongerecht (*Tribunal d'instance*)

Het kantongerecht doet uitspraak in geschillen tussen particulieren (burgerlijke zaken) waarbij de waarde van het geschil maximaal 10 000 EUR bedraagt (het kantongerecht heeft bepaalde exclusieve bevoegdheden, ongeacht het bedrag van de vordering, zoals vorderingen tot afbakening van grenzen of tot uitzetting van huurders).

Het kantongerecht heeft ook **gerechtelijke bevoegdheden** (bv. loonbeslag, lijfrente, verkiezingszaken, woninghuur) en **administratieve bevoegdheden**; zo is de directeur van de griffie van het kantongerecht bevoegd om nationaliteitsbewijzen af te geven.

Verder treedt de kantonrechter op als **voogdijrechter** (*juge des tutelles*) (met uitzondering van het voogdijschap over minderjarigen, dat sinds een wet van 12 mei 2009 onder de bevoegdheid van de rechter voor familie zaken van de arrondissementsrechtbank valt): d.w.z. dat hij belast is met de bescherming van kwetsbare meerderjarigen door met name toezicht te houden op het beheer van hun vermogen.

Het kantongerecht is samengesteld uit een of meer rechters, maar de zaken worden behandeld door één rechter.

Het kantongerecht is doorgaans in de **hoofdplaats van een arrondissement** gevestigd. Op 1 januari 2017 waren er 307 kantongerechten.

3. Buurtrechter (*Jurisdiction de proximité*)

De **buurtrechters** doen uitspraak in **burgerlijke geschillen** tussen particulieren waarbij de waarde van het geschil minder dan 4 000 EUR bedraagt.

Sinds 1 juli 2017 zijn de buurrechters afgeschaft (wet nr. 2011-1862 van 13 december 2011) en zijn de bevoegdheden ervan overgenomen door de kantongerechten.

4. De handelsrechtbank (*Tribunal de commerce*)

De **handelsrechtbank** is bevoegd voor **geschillen** over afspraken tussen handelaars, tussen kredietinstellingen of tussen handelaars en kredietinstellingen, en voor geschillen met betrekking tot handelsvennootschappen of commerciële transacties tussen personen. Zij is eveneens bevoegd voor **procedures betreffende ondernemingen in moeilijkheden**.

De handelsrechtbank is samengesteld uit lekenrechters (vrijwilligers - handelaars of bedrijfsleiders). Zij worden bij de eerste verkiezing voor twee jaar gekozen, en vervolgens voor vier jaar aan het einde van de eerste termijn, door een kiescollege dat bestaat uit rechters en oud-rechters van de handelsrechtbank en afgevaardigden van handelaars. Deze laatsten zijn handelaars of bedrijfsleiders die om de vijf jaar worden gekozen in het rechtsgebied van de handelsrechtbank. Hun taak is om elk jaar deel te nemen aan de verkiezing van de rechters van de handelsrechtbank.

Op 1 januari 2017 waren er **134 handelsrechtbanken in Europees Frankrijk, 7 handelskamers (*chambres commerciales*) in de regio Elzas-Moezel en 9 gemengde handelsrechtbanken in de Franse overzeese gebieden**.

De handelsrechtbank bestaat uit ten minste drie rechters, tenzij anders is bepaald.

Het openbaar ministerie behartigt in de handelsrechtbanken de belangen van de samenleving. Het openbaar ministerie moet worden betrokken bij alle zaken betreffende ondernemingen in moeilijkheden.

De griffie van de handelsrechtbank wordt geleid door een griffier (een overheidsfunctionaris).

5. De arbeidsrechtbank (*Conseil de prud'hommes*)

De **arbeidsrechtbank** behandelt geschillen tussen werknemers en werkgevers in verband met een arbeidsovereenkomst (loon, werktijden, intimidatie, sancties enz.). Zij is een paritaire rechtbank die bestaat uit lekenrechters die werkgevers en werknemers vertegenwoordigen.

De arbeidsrechtbank is in vijf gespecialiseerde sectoren verdeeld (kader, industrie, handel en commerciële diensten, landbouw, diverse activiteiten). Bij staking van stemmen tussen de vier rechters, wordt de arbeidsrechtbank voorgezeten door een rechter die wordt aangewezen door de president van de arrondissementsrechtbank; die aangewezen rechter heeft dan de beslissende stem.

Er zijn een of meerdere arbeidsrechtbanken per departement en in elk rechtsgebied van een arrondissementsrechtbank is er minstens een arbeidsrechtbank. Er zijn 210 arbeidsrechtbanken.

Als gevolg van de hervorming van de arbeidsrechtbanken in 2017, zullen de rechters niet langer worden gekozen, maar wel worden aangewezen op voordracht van de representatieve vakbonds- en werkgeversorganisaties. Zij zullen worden benoemd voor een termijn van vier jaar.

6. De socialezekerheidsrechtbank (*Tribunal des affaires de la sécurité sociale - TASS*)

De **socialezekerheidsrechtbank** behandelt **de geschillen tussen de socialezekerheidsfondsen en de gebruikers daarvan** (bv. problemen met de inschrijving bij een fonds, de toewijzing en de betaling van uitkeringen enz.).

Zij is samengesteld uit een president (een rechter van de arrondissementsrechtbank of een ererechter), een assessor die de werknemers vertegenwoordigt en een assessor die de werkgevers of zelfstandigen vertegenwoordigt (die beiden voor drie jaar worden aangewezen door de eerste president van het hof van beroep aan de hand van een lijst die binnen het rechtsgebied van elke socialezekerheidsrechtbank wordt opgesteld door de regionale directeur voor jeugd, sport en sociale cohesie op voordracht van de meest representatieve vakbonds- en werkgeversorganisaties).

Er zijn 114 socialezekerheidsrechtbanken.

7. De rechtbank voor geschillen in verband met arbeidsongeschiktheid (*Tribunal du contentieux de l'incapacité - TCI*)

De rechtbank voor geschillen in verband met arbeidsongeschiktheid is bevoegd om geschillen te behandelen met betrekking tot de invaliditeit of de arbeidsongeschiktheid van een sociaal verzekerde, d.w.z. de toestand of mate van arbeidsongeschiktheid in geval van arbeidsgerelateerde ziekten of ongevallen, of de toestand of mate van invaliditeit in geval van niet-arbidsgerelateerde ziekten of ongevallen.

Deze rechtbank is samengesteld uit een president (ererechter of een gekwalificeerde persoon) die wordt aangewezen bij besluit van de grootzegelbewaarder, een assessor die de werknemers vertegenwoordigt en een assessor die de werkgevers of zelfstandigen vertegenwoordigt (die beiden voor drie jaar worden aangewezen door de eerste president van het hof van beroep van het rechtsgebied van de rechtbank aan de hand van een lijst die is opgesteld door de regionale directeur voor jeugd, sport en sociale cohesie op voordracht van de meest representatieve beroepsorganisaties).

Er zijn 26 rechtbanken voor geschillen in verband met arbeidsongeschiktheid.

Op 1 januari 2019 zijn de geschillen van de TASS en de TCI en een deel van de geschillen van de departementale commissies voor sociale bijstand (*commissions départementales d'aide sociale*) overgedragen aan de sociale afdelingen van de arrondissementsrechtbanken. Deze gespecialiseerde rechtbanken zijn bijgevolg afgeschaft.

8. Het paritair gerecht voor pachtzaken (*Tribunal paritaire des baux ruraux*)

Het **paritair gerecht voor pachtzaken** is bevoegd om kennis te nemen van **geschillen tussen pachters en eigenaars betreffende pachtovereenkomsten** over de status van pacht en deelpacht, veepacht, erfpacht, contracten voor het gebruik van weidegronden en de specifieke Franse vormen van pacht *bail à domaine congéable* (pachter geniet de eigendom van alle (bouw)werken op de betreffende grond) en *bail à complants* (alleen van toepassing in de wijnbouw, met recht van overplanting voor de pachter).

De kantonrechter is de president van het paritair gerecht voor pachtzaken. Hij wordt bijgestaan door vier verkozen lekenassessoren: twee eigenaars en twee pachters die voor zes jaar worden gekozen aan de hand van de kieslijsten die door de prefect op voordracht van de commissie ter voorbereiding van de kieslijsten worden opgesteld.

Als gevolg van de hervorming van de paritaire gerechten voor pachtzaken in 2018, zullen de assessoren niet langer worden gekozen, maar wel worden aangewezen op voordracht van de meest representatieve beroepsorganisaties. Zij zullen worden benoemd voor een termijn van zes jaar.

Jurisdictie in strafzaken

1. Hof van assisen (*Cour d'Assises*)

Het hof van assisen is bevoegd om **uitspraak te doen over misdaden**, d.w.z. **zeer ernstige vergrijpen** waarvoor een gevangenisstraf tussen tien jaar en levenslang kan worden opgelegd.

Het is een **departementale rechtbank**, die niet permanent zetelt. De startdata van de zittingen worden vastgelegd wanneer dit noodzakelijk is. In de grootste departementen kunnen echter vrijwel het gehele jaar door zaken bij dit hof aanhangig worden gemaakt.

Het hof bestaat uit drie beroepsrechters: een president (kamerpresident of raadsheer van het hof van beroep), twee assessoren (raadsheren van het hof van beroep of rechters van de arrondissementsrechtbank in het desbetreffende departement) en een jury (zes burgers die door loting zijn aangewezen). Het hof pleegt tevens juryrechtspraak in geval van misdrijven die door minderjarigen zijn begaan. De professionele assessoren zijn dan kinderrechters.

Bepaalde misdrijven die te maken hebben met antiterrorismewetgeving of militaire wetgeving of met drugshandel, worden uitsluitend door beroepsrechters beoordeeld.

Het openbaar ministerie wordt vertegenwoordigd door een advocaat-generaal.

2. Correctionele rechtbank (*Tribunal correctionnel*)

De correctionele rechtbank is bevoegd om **uitspraak te doen over wanbedrijven**, d.w.z. **strafbare feiten** die met maximaal tien jaar gevangenisstraf of een geldboete van ten minste 3 750 EUR kunnen worden bestraft. De correctionele rechtbank is verbonden aan de arrondissementsrechtbank. In principe bestaat de correctionele rechtbank uit drie beroepsrechters, tenzij het gaat om strafbare feiten die aan één enkele rechter worden toegewezen.

Het openbaar ministerie wordt vertegenwoordigd door de procureur van de Republiek of één van zijn substituten.

3. Politierechtbank (*Tribunal de police*)

Tot 1 juli 2017 was de politierechtbank bevoegd om uitspraak te doen over overtredingen van de vijfde categorie, was zij verbonden aan het kantongerecht en werd zij voorgezeten door de kantonrechter als alleensprekende rechter. Sinds 1 juli 2017 is de politierechtbank bevoegd om uitspraak te doen over alle overtredingen, is zij verbonden aan de arrondissementsrechtbank en is zij samengesteld uit een rechter van de arrondissementsrechtbank.

Het openbaar ministerie wordt vertegenwoordigd door de procureur van de Republiek of één van zijn substituten.

4. Buurtrechter (*jurisdiction de proximité*)

Tot 1 juli 2017 was de buurtrechter bevoegd om uitspraak te doen over overtredingen van de eerste tot en met de vierde categorie. De buurtrechter was verbonden aan het kantongerecht. De buurtrechter/president fungeert als alleensprekende rechter.

De functies van het openbaar ministerie worden gewoonlijk uitgeoefend door een politiecommissaris. Met ingang van 1 juli 2017 werd de buurtrechter afgeschaft en werden zijn bevoegdheden overgedragen aan de politierechtbank, die zelf vanaf die datum werd verbonden aan de arrondissementsrechtbank.

5. Gespecialiseerde rechtbanken

Er bestaan ook rechtbanken die in bepaalde strafrechtelijke geschillen zijn gespecialiseerd, zoals de maritieme handelsrechtbanken. Er zijn momenteel zes dergelijke rechtbanken en ze zijn bevoegd om over bepaalde maritieme delicten te oordelen.

Rechtbanken van tweede aanleg

Het hof van beroep behandelt zaken in tweede aanleg, d.w.z. dat het zaken **waarover reeds** in eerste aanleg **uitspraak is gedaan**, opnieuw toetst aan de feiten en het recht.

Het hof van beroep bestaat uitsluitend uit beroepsrechters: een eerste president, kamerpresidenten en raadsheren (uitgezonderd het assisenhof van beroep, zie hieronder).

Elk hof is onderverdeeld in een variabel aantal kamers, waaronder enkele gespecialiseerde kamers (voor burgerlijke, sociale, handelsrechtelijke en strafrechtelijke zaken).

De beslissingen van de hoven van assisen worden in hoger beroep beoordeeld door een ander hof van assisen dat door de strafkamer van het hof van cassatie (*Cour de cassation*) wordt aangewezen. **Het assisenhof van beroep** (*Cour d'assises d'appel*) bestaat onder meer uit negen juryrechters.

Verder is **het nationaal hof voor geschillen in verband met arbeidsongeschiktheid en de berekening van premies voor bedrijfsongevallenverzekeringen** (*Cour nationale de l'incapacité et de la tarification de l'assurance des accidents du travail*) de beroepsinstantie voor de rechtbanken voor geschillen in verband met arbeidsongeschiktheid. Dat hof behandelt ook in eerste en laatste aanleg geschillen over de berekening van premies voor bedrijfsongevallenverzekeringen.

Het openbaar ministerie wordt vertegenwoordigd door de procureur-generaal of één van zijn advocaten-generaal of substituten-generaal.

Ook dit hof werd met ingang van 1 januari 2019 afgeschaft.

Hof van cassatie (*Cour de cassation*)

Het hof van cassatie is **het hoogste rechtscollege in de structuur van de gewone rechtbanken**. Het hof is gevestigd in Parijs. Het **toetst de uitspraken** van de rechtbanken en hoven aan de rechtsregels, maar beoordeelt de feiten niet opnieuw. Het hof van cassatie is dus geen rechtbank van derde aanleg, maar zorgt voor **eenheid in de rechtspraak**; het **reguleert het recht en ziet erop toe dat de legaliteit wordt geëerbiedigd**.

De rechter kan zich tot dit hof wenden om «een advies» te verkrijgen over een nieuwe rechtsvraag die een ernstig probleem vormt en in veel geschillen aan de orde wordt gesteld.

Het hof moet vooral uitspraak doen over **«cassatieberoep»**, dat wordt ingesteld door een persoon tegen wie een rechterlijke beslissing is uitgesproken, of door het openbaar ministerie.

Wanneer het hof van oordeel is dat de bestreden beslissing niet in overeenstemming is met de rechtsregels, wordt **«de beslissing gecasseerd»**. Vervolgens wordt de zaak voor een nieuwe behandeling naar een gerecht verwezen.

Een andere mogelijkheid is dat het hof **het cassatieberoep afwijst**, waarmee de bestreden beslissing definitief wordt.

In uitzonderlijke gevallen is **cassatie zonder verwijzing** mogelijk wanneer niet opnieuw een uitspraak ten gronde hoeft te worden gedaan. Het hof kan ook ten gronde beslissen in burgerlijke zaken wanneer het belang van een goede rechtsbedeling dit rechtvaardigt. In strafzaken kan het hof overgaan tot cassatie zonder verwijzing en de zaak zelf beslechten, wanneer het in staat is de passende rechtsregel toe te passen op grond van de feiten die soeverein door de bodemrechter zijn vastgesteld en beoordeeld.

Het hof van cassatie is onderverdeeld in kamers (drie civiele kamers, één handelskamer, één kamer voor sociale zaken en één strafkamer), die alle zijn samengesteld uit zittende beroepsrechters, een president en een aantal raadsheren. Afhankelijk van de aard van de zaak kan het hof uitspraak doen in gemengde kamers (kamer met rechters uit ten minste drie kamers) of in plenaire zitting (de eerste president, de presidenten en de langstzittende rechters van de kamers en een gewone rechter van elke kamer).

Het openbaar ministerie wordt vertegenwoordigd door de **procureur-generaal** en de advocaten-generaal.

Juridische gegevensbanken

De juridische gegevensbanken in Frankrijk worden gefaciliteerd door de overheidsdienst voor de verspreiding van het recht via internet. De site [Légifrance](#) bevat de arresten van het hof van cassatie en de hoven van beroep.

De gegevensbank «CASS» bevat de gepubliceerde arresten van het hof van cassatie.

De gegevensbank «INCA» bevat nog niet gepubliceerde beslissingen.

De gegevensbank «CAPP» bevat arresten van de hoven van beroep.

Is de toegang tot de gegevensbanken kosteloos?

Ja, de toegang is **kosteloos**.

Korte beschrijving van de inhoud

De arresten zijn beschikbaar in het Frans en **sommige arresten** zijn vertaald in het **Engels, Arabisch en Mandarijn**.

De gegevensbank «CASS» bevat 120 000 arresten en elk jaar komen er 2 100 bij.

De gegevensbank «INCA» bevat 246 000 beslissingen en elk jaar komen er 10 000 bij.

De gegevensbank «CAPP» bevat 19 000 arresten en elk jaar komen er 20 000 bij.

Links

[Bevoegdheid van de rechtbanken - Frankrijk](#)

Laatste update: 14/04/2020

De verschillende taalversies van deze pagina worden bijgehouden door de betrokken lidstaten. De informatie wordt vertaald door de diensten van de Europese Commissie. Eventuele aanpassingen zijn daarom mogelijk nog niet verwerkt in de vertalingen. De Europese Commissie aanvaardt geen verantwoordelijkheid of aansprakelijkheid met betrekking tot informatie of gegevens in dit document. Zie de juridische mededeling voor auteursrechtelijke bepalingen van de lidstaat die verantwoordelijk is voor deze pagina.